26.11.2025

HE 160/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain, ympäristönsuojelulain, hallinto-oikeuslain ja tuomioistuinlain muuttamisesta

Asiantuntijalausunto – Rakennusteollisuus RT ja INFRA ry

Kiitämme mahdollisuudesta laatia asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi jätelain, ympäristönsuojelulain, hallinto-oikeuslain ja tuomioistuinlain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi jätelakia, ympäristönsuojelulakia, hallinto-oikeuslakia ja tuomioistuinlakia. Esityksen mukaan jätelaissa säädettäisiin uudesta menettelystä, jossa aine tai esine voidaan luokitella sivutuotteeksi, ja jossa kerran jätteeksi luokitellun aineen tai esineen jätteeksi luokittelu voidaan päättää. Aineen tai esineen luokittelua koskevan asian voisi edelleen ratkaista myös osana ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa tai yleistä ilmoitusmenettelyä, jos luokitteluasia tulee vireille toiminnan ympäristölupahakemuksen tai ilmoituksen yhteydessä.

Suomessa käytettävistä primäärisistä raaka-aineista (RMC) vähän yli puolet päätyvät rakennettuun ympäristöön ja esimerkiksi puhtaan siirtymän edistäminen edellyttää merkittäviä määriä rakennusmateriaaleja, kuten kiviaineksia. Suomeen tulee luoda toimintaympäristö, jossa vaihtoehtoisten materiaalien vastuullinen ja vaikutusten kannalta turvallinen hyödyntäminen on mahdollisimman sujuvaa.

Rakentamisen yhteydessä on pitkään hyödynnetty erilaisia sivutuotteita ja jätepohjaisia rakennusmateriaaleja. Näiden materiaalien hyödyntämisen kevennettyjä menetelmiä on useita, kuten esimerkiksi valtioneuvoston asetus eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa. Suomeen on lisäksi luotu myös menetelmä betonimurskeen jäteluonteen päättämiseen ns. betonimurskeen EEJ-asetus. Nämä menetelmät ovat olleet merkittävästi mahdollistamassa jätepohjaisten rakennusmateriaalien käytön kehittymistä.

Rakennusalan näkökulmasta nykytilanne luokittelun osalta on ollut epäselvä niin toiminnanharjoittajan, kuin viranomaisen näkökulmasta. On useita esimerkkejä, joissa materiaalin luokittelun muutos ei ole onnistunut, kun esimerkiksi hakemuksen sisällöstä ei ole olemassa ohjeistusta. Kuitenkin on olemassa myös esimerkkejä, joissa jäteluonteen päättäminen tapauskohtaisesti on onnistunut hyvin, kuten asfaltin raaka-aineen valmistaminen vanhoista kattohuovista tai puujätteen hyödyntäminen betonikivissä.

Näkemyksemme mukaan hallituksen esitys täyttää asetetut tavoitteet. Tavoitteiksi oli asetettu; päätöksenteko edistää kiertotaloutta ja uusiomateriaalien käyttöä tavalla, josta ei aiheudu haittaa terveydelle tai ympäristölle. Päätöksenteko on sujuvaa, laadukasta ja ennakoitavaa. Toiminnanharjoittajilla että viranomaisilla on selkeä käsitys

noudatettavasta menettelystä ja päätösharkinnan tueksi tarvittavista tiedoista ja selvityksistä. Toiminnanharjoittajia kohdellaan yhdenvertaisesti. Päätöksenteko on läpinäkyvää ja päätökset ovat ymmärrettäviä sekä helposti löydettävissä julkisesta tietopalvelusta.

Päätöksenteon keskittäminen 2026 alusta lukien toimintansa aloittavaan Lupa- ja valvontavirastoon mahdollistaa osaamisen keskittämisen. Esityksen mukaan aineen tai esineen luokittelua koskevan asian voisi edelleen ratkaista myös osana ympäristönsuojelulain mukaisen ympäristöluvan myöntämistä sekä ilmoituspäätöstä, jos luokitteluasia sisältyy vireille tulevaan lupahakemukseen tai ilmoitukseen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen olisi ympäristölupahakemusta tai ilmoitusta käsitellessään pyydettävä luokitteluasiaan Lupa- ja valvontaviraston lausunto. Nykytilanteessa ongelmia aiheuttaa toimivallan hajaantuminen ja lausuntomenettelyssä tulisikin varmistaa, että lausunnossa otetaan selkeästi kantaa luokittelun päättämisen edellytyksiin. Selkeä asiantuntijalausunto on keskeinen edellytys lupamenettelyn sujuvuudelle myös tapauksissa, joissa päätös tehdään osana ympäristölupahakemuksen käsittelyä.

Luotu malli on kannatettava mutta lopulliseen käytettävyyteen vaikuttaa merkittävästi nyt laadittava asetus, jolla säännellään tarkemmin hakemuksen sisällöstä. Lisäksi Suomen ympäristökeskuksen hanke, jossa kehitetään ympäristöriskien arviointia, on keskeisessä roolissa hakemusten laadun parantamisen ja viranomaisten päätöksen sujuvuuden parantamisen kannalta. Keskeinen periaate tulee olla, ettei vaihtoehtoiselta materiaalilta edellytetä enempää, kuin vastaavalta primääriseltä materiaalilta.

Rakennusteollisuuden näkökulmasta on keskeistä, että vuoropuhelua jatketaan tiiviisti myös jatkossa ja toimintamallin vaikutuksia seurataan säännöllisesti ja tehdään tarvittaessa korjaavia toimenpiteitä.

Rakennusteollisuus toteaa, että esitys on kannatettava ja osaltaan edistää kierrätysmateriaalien käytön edellytyksiä.

Juha Laurila
Johtaja, elinkeinopolitiikka
Rakennusteollisuus RT